

İnternet Bağımlılık Ölçeği: Ankara Üniversitesi Sigara Bağımlısı Öğrencilerinde Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması

Internet Addiction Scale: The Study of Validity and Reliability of Cigarette Addicted Students at Ankara University

 Ebru ÇETİN^a,
 Nergis CANTÜRK^a,
 Rukiye DAĞALP^b

^aKriminalistik ABD,
Ankara Üniversitesi
Adli Bilimler Enstitüsü,
^bİstatistik ABD,
Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi,
Ankara, TÜRKİYE

Received: 25 Mar 2019
Received in revised form: 26 Aug 2019
Accepted: 27 Aug 2019
Available online: 03 Sep 2019

Correspondence:
Ebru ÇETİN
Ankara Üniversitesi
Adli Bilimler Enstitüsü,
Kriminalistik ABD, Ankara,
TÜRKİYE/TURKEY
ebrucetin3453944@gmail.com

ÖZET Amaç: Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, internet kullanımının hızla yaygınlaşmasına ve yaşamın kolaylaşmasına neden olmuştur. Ancak teknolojik gelişmeleri yakından takip eden ve daha sık kullanan gençler arasında internet bağımlılığı gelişme riskini de gündeme getirmiştir. Bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan kişilerde diğer bağımlılıkların gelişme riski daha fazladır. Yapılan araştırmalar sonucunda sigara bağımlısı kişilerde internet bağımlılığının sigara içmeyenlere göre daha sık görüldüğü bildirilmiştir. Üniversite dönemine rastlayan 18-25 yaş aralığı, interneti en sık kullanan yaş grubu olarak tanımlanmış olup, mevcut çalışmada İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ankara Üniversitesi sigara bağımlısı öğrencilerinde uygulanmıştır. Bu araştırmanın amacı, Selim Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin, Ankara Üniversitesi sigara bağımlısı öğrencilerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmaktır. **Gereç ve Yöntemler:** Bu çalışmanın örneklemini, Ankara Üniversitesinde hukuk fakültesi, tıp fakültesi, mühendislik fakültesi öğrencisi olan ve kendisini sigara bağımlısı olarak tanımlayan gönüllü 120 öğrenci oluşturdu. Veriler, Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ve 35 maddeden oluşan İnternet Bağımlılık Ölçeği ile toplandı. Verilerin analizinde, içerik geçerliliği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testi, güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa katsayısı kullanıldı. **Bulgular:** Ölçeğin geçerlilik analiz sonucu KMO değeri %88,1 ve Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 2661,017 olarak bulundu. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,943 olup, yüksek güvenilirlik derecesine sahip olduğu belirlendi. **Sonuç:** Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyi oldukça yüksektir. Ölçeğin, sigara bağımlısı üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığının değerlendirilmesinde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geçerlilik; güvenilirlik; internet; davranış bağımlı

ABSTRACT Objective: Nowadays, technological developments have led to the widespread use of the internet and to make life easier. However, it has raised the risk of developing internet addiction among young people who follow technological developments and use them more frequently. People who use addictive substances are increased at risk of developing other addictions. As a result of the research, internet addiction is more common among smokers than non-smokers. Since the undergraduates in the age range of 18-25 is defined as the most common age group using the internet, the Internet Addiction Scale (IAC) was applied to cigarette addicted students of Ankara University. The aim of this research is to evaluate the validity and reliability of IAC developed by Günüş. **Material and Methods:** The sample consists of 120 voluntary students who defined themselves as cigarette addict of faculties of law, medicine and engineering at Ankara University. The data were collected with Informed Volunteer Form and the 35-item IAC. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's test for content validity and Cronbach alpha coefficient for data reliability were used. **Results:** The result of the validity analysis of the scale, KMO and Bartlett's test values were found to be %88,1 and 2661,017, respectively. The Cronbach alpha coefficient of the scale was 0,943 which showed a strong degree of reliability. **Conclusion:** The IAC, which has a high level of validity and reliability is recommended to use for evaluating of internet addiction of cigarette addicted university students.

Keywords: Validity; reliability; internet; behavior addictive

İNTERNET BAĞIMLILIĞI

İnternetin kullanımıyla birlikte 1960'lı yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri hızla gelişip yaygınlaşmış ve günümüzde internet, her yaşta birey tarafından kullanılmaya başlamıştır. İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte internetin olumsuz etkileri de gündeme gelmeye başlamıştır.¹

Bağımlılık kavramı, kimyasal madde bağımlılığının yanında kumar, seks, alışveriş, bilgisayar oyunları gibi davranışsal bağımlılıkları da içine alır.²

Davranış bağımlılıkları; internet, akıllı telefon, kumar, seks, alışveriş, yeme, egzersiz, deri koparma, güneşlenme vb. olarak sayılabilir.²

İnternet bağımlılığı; bireyin internet kullanımının, ilişkisel, mesleki ve sosyal problemlere sebep olacak seviyede kontrolden çıkmasıdır. İnternet bağımlılığı, son dönemde yaşanan teknolojik gelişmeler sebebiyle ortaya çıkmış, yeni ve genellikle tanınmamış klinik özellikleri bulunan bir bağımlılık türüdür.³

Günümüzde teknolojik gelişmeler, tüm dünyada yaygın bir şekilde internet kullanımının bireysel erişimini mümkün kılmıştır. İletişim, bankacılık işlemleri, eğlence, alışveriş, film izleme, arkadaşlık kurma gibi sosyal yaşamdaki faaliyetler sanal ortama taşınmış ve olağan uğraşlar hâlini almıştır.⁴

Teknolojik gelişmelerle birlikte internet kullanımının yaygınlaşması ve internete erişimin daha kolay hâle gelmesi insan hayatını kolaylaştırmıştır. Ancak bununla birlikte, internette geçirilen süresinin artmasına sebep olmuş ve internet ile ilgili olumsuzlukları da gündeme getirmiştir.⁵ İnternetin uygunsuz ve kontrolsüz şekilde kullanılması kişilerde olumsuz etkilere ve bağımlılık oluşması riskine sebebiyet vermektedir.⁶

İnternet Bağımlılığı tanı kriterlerine "Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-IV (DSM-IV)"te yer verilmemiştir. Ancak Young, kumar bağımlılığı tanı kriterlerini internet bağımlılığı için uyarlamıştır.⁷ DSM-5'te ise yalnızca online oyun oynama bağımlılığı tanı kriterlerine yer verilmiştir.

İnternet Bağımlılığı İçin Önerilen Tanı Kriterleri⁷

1. Önceki online aktivite hakkında düşünme veya daha sonraki online aktivite beklentisi şeklinde internet saplantısı,
2. Tatmin olabilmek için internet kullanım miktarının artırılması,
3. İnternet kullanımının bırakılması, azaltılması ya da kontrol için yapılmış girişimlerin başarısız olması,
4. İnternet kullanımının bırakılması, azaltılması için yapılan girişimler sırasında depresif, tedirgin, sıkıntılı, alıngan ruh hâli,
5. Planlanandan daha uzun süre internet kullanımı,
6. İnternet kullanımı sebebiyle iş, eğitim ve kariyer fırsatlarının, sosyal ilişkilerinin riske atılması veya kaybetmenin göze alınması,
7. İnternet kullanımı ile ilgili aile üyelerine, terapistlere veya üçüncü kişilere yalanlar söylenmesi,
8. Sorunlardan kaçma veya anksiyete, depresyon gibi tükenmişlik hâllerinden kurtulmanın çaresi olarak internet kullanımına yönelmesi.

İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri (DSM-5):⁸

"İnternet kullanımı oyun oynama bozukluğu" tanısı için 12 aylık bir sürede, aşağıdaki dokuz kriterden beş ya da daha fazlasının olması gerekir. Bu kriterler;

1. Günlük hayatta baskın bir etkinlik hâline gelecek şekilde internet oyunları ile zihinsel meşguliyet,
2. İnternette oyun oynamadığında yoksunluk belirtileri,
3. Tolerans,
4. İnternet oyunu oynamayı kontrol etmede başarısız girişimler,
5. İnternet oyunları dışında geçmişteki hobi ve eğlencelere ilginin yok olması,
6. Psikolojik problemlerin varlığı kabul edilmesine rağmen internet oyunlarının aşırı kullanımının devam ettirilmesi,

7. İnternette oyun oynamanın miktarıyla ilgili aile bireylerine, terapistlere veya başkalarına yalan söylenmesi,

8. Çaresizlik, suçluluk, kaygı vs. gibi olumsuz ruh hâlinin hafifletilmesi veya ondan kaçmak için internet oyunu oynanması,

9. İnternet oyunu oynamaktan dolayı önemli bir ilişkinin, mesleğin, eğitimin veya kariyer fırsatının tehlikeye düşmesi veya kaybı.

Ergenlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, hızlı fiziksel büyüme ve gelişmenin yaşandığı dönemdir. Birleşmiş Milletler Teşkilatı 12-25 yaş arası kişileri ergen kabul etmektedir.⁹

Yüksek öğrenim yıllarına rastlayan 18-25 yaş arası dönem; kişinin ergenlik çağının bir parçası olup, genç erişkinliğe adım attığı dönemdir.¹⁰

Gençler, interneti özellikle araştırma, ödev yapma, eğlenme, yeni arkadaşlar edinme, ilişkiler kurma, müzik ve film izleme-indirme, oyun oynama, cinsel içeriklere erişme vb. amaçlarla kullanmaktadırlar.^{6,11,12}

Ayrıca teknoloji çağının etkisi ile gençlik döneminin karakteristik özellikleri olan aileden uzaklaşım bağımsızlaşma, akranlarla yakınlaşma internet kullanımının artışıyla etkilenmiş ve bu dinamiklerin etkisi ile sosyal çevresinin sanal ortama taşınması, gençleri, arkadaşlıklarını sanal ortamdan edinme şeklinde risklere açık hâle getirmiştir.¹³

Teknolojiye ilgi duymaları sebebiyle bilgisayar ve internet kullanımı sıklığı en çok genç yaş grubunda görülmektedir. Bir başka deyişle, lise ve üniversite öğrencileri internet bağımlılığı için risk grubundadır.^{14,15} Birçok eğlence kaynağına erişimin gençlerde heyecan yaratması, onların internete ayırdıkları zamanın artmasına sebebiyet vermektedir. Bunun dışında, teknolojik cihazları diğer yaş gruplarındaki kişilere göre daha kolay kullanmaktadırlar ve bu cihazlara daha çok ilgi duymaktadırlar. İnternet kullanımındaki süre artışı, öğrencilerin psikolojik durumlarında, sosyal ve akademik hayatlarında problemlere sebebiyet verebilmektedir.^{16,17}

Gençlik dönemi, kişinin erişkin hayatı boyunca kendisine eşlik edecek kimliğini kazandığı çok önemli ve zor bir dönemdir. Kimlik kazanımı sürecinde zorlanan gençler için sanal dünya, gerçek hayatındaki sorumluluklarından, görevlerinden ve gerçekteki kimliğinden kurtulmaya yardımcı bir öge hâlini alabilir.¹⁷

Kimyasal ve davranışsal bağımlılıklar sonucunda ortaya çıkan etkiler ayırdır ve genellikle sigara bağımlılığı ile başlayıp, zamanla diğer madde veya davranışsal bağımlılıklara geçiş söz konusudur. Sigara bağımlısı kişilerde internet bağımlılığının gelişme riski daha fazladır.^{18,19}

ÇALIŞMANIN AMACI

Sigara bağımlılığının diğer bağımlılıkların gelişmesine zemin hazırlaması ve sigara bağımlılarında internet bağımlılığının daha sık görülmesi nedeni ile sigara bağımlılığının diğer bağımlılıklarla ilişkisini değerlendirmeye alacak ileri araştırmalara veri sağlanması önemli bir basamaktır. Üniversite dönemine rastlayan 18-25 yaş aralığı, internet bağımlılığı için risk oluşturmaktadır. Mevcut çalışmada, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Ankara Üniversitesindeki sigara bağımlısı öğrencilerde uygulanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, Ankara Üniversitesinde sigara bağımlısı öğrencilerin internet bağımlılık durumlarını saptamak için Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmak ve ileri çalışmalara veri tabanı oluşturmaktır.²⁰

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Mevcut çalışmada, Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde tanımlanmış maddeler kullanıldı.²⁰ Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği, ülkemiz ortaöğretim öğrencilerinde yüksek Cronbach alfa katsayısı ile yüksek geçerlilik ve güvenilirliğe sahip olması nedeni ile tercih edildi. İnternet Bağımlılık Ölçeği ile araştırma yapmak için Selim Günüş'ten yazılı izin alındı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığından, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığından, Ankara Üniversitesi Mühendislik

Fakültesi Dekanlığından öğrencilerine ölçeğin uygulanması için gerekli izinler alındı. Araştırma, Ankara Üniversitesi Etik Kurulunun 25.06.2018 tarih ve 10/155 sayılı Etik Kurul Kararı ile gerçekleştirildi. Çalışma sırasında Helsinki Deklarasyonu 2008 prensiplerine uygun hareket edildi. Araştırmanın evrenini, Ankara Üniversitesinde eğitimine devam eden tüm öğrenciler oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise Ekim 2018-Ocak 2019 tarihleri arasında ulaşılabilen, araştırmaya gönüllü olarak katılan ve Dünya Sağlık Örgütü'nün son altı ayda düzenli şekilde günde bir sigara içenleri sigara bağımlısı kabul ettiği bilgisi verilerek bu kriterlere göre kendisini sigara bağımlısı olarak tanımlayan, Ankara Üniversitesi tıp, mühendislik ve hukuk fakültelerinde öğrenim gören 120 öğrenci oluşturdu. Araştırmaya katılan 120 öğrencinin 40 (%33,3)'ı tıp fakültesi, 40 (%33,3)'ı hukuk fakültesi, 40 (%33,3)'ı ise mühendislik fakültesi öğrencisi idi.²¹ Öğrenciler tabakalı örneklem metoduna göre seçildi. Sigara bağımlısı olup olmamalarına göre tabakalandırıldı. Veriler, araştırmacı tarafından öğrenciler ile yüz yüze görüşülerek toplandı. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 21,0 programında yapıldı. İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Ankara Üniversitesinin sigara bağımlısı öğrencileri ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapıldı. Verilerin analizinde içerik geçerliliği için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett's testi ile Döndürülmüş Bileşen Matrisi, güvenilirlik çalışmasında Cronbach alfa katsayısı, Madde Toplam İstatistikleri ve Sınıf İçi Korelasyon Katsayısı kullanıldı.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

Araştırmanın tanımı ve amacının anlatıldığı, araştırmada izlenilecek yöntemlerin belirtildiği formdur. Bu formda ayrıca araştırmaya katılacakların gizlilik ve güvenliğinin sağlanacağı teminatı verilmiştir. Bu formda, araştırmaya katılmanın gönüllülüğe bağlı olduğu da belirtilmiştir.

İnternet Bağımlılık Ölçeği

İnternet bağımlılığı belirtilerini, internet bağımlılığına sebep olan etmenleri, internet bağımlılığının etkilerini ve sonuçlarını göz önünde bulundurarak

kişilerin internet bağımlılık durumlarının tespitinde kullanmak için Günüş tarafından 2009 yılında geliştirilmiştir.²⁰ Günüş, yedi ilde toplam 754 ortaöğretim öğrencisi ile yaptığı çalışmada, İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısının 0,944 olduğunu tespit etmiştir.²⁰ Günüş'ün yaptığı çalışmada, KMO değeri 0,963 ve Bartlett küresellik testi ki-kare değerinin 10474,835 olduğu bildirilmiştir.²⁰

Ölçek 35 maddeden oluşmuştur. Ölçekte "Yoksunluk", "Kontrol Güçlüğü", "İşlevsellikte Bozulma" ve "Sosyal İzolasyon" olmak üzere dört alt faktör bulunmaktadır. Beş noktalı Likert tipinde bir ölçektir: "Kesinlikle Katılmıyorum (1)", "Katılmıyorum (2)", "Kararsızım (3)", "Katılıyorum (4)", "Tamamen Katılıyorum (5)" şeklindeki derecelendirme kullanılmıştır. Ölçek madde puanları 1'den 5'e doğru arttıkça bağımlılık seviyesi de artmaktadır.²⁰

BULGULAR

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ'NİN GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMASI

İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı 0,943 olarak belirlendi (Tablo 1). Nitel değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmeye yarayan sınıf içi korelasyon katsayısı mevcut çalışmada kullanılan İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin bütün verilerine uygulandı ve uygulayıcılar arası sınıf içi korelasyon katsayısı 0,943 olarak belirlendi (Tablo 1). İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin madde silindiğinde elde edilen Cronbach alfa değerlerinin 0,940-0,944 arasında değiştiği belirlendi (Tablo 1). İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayılarının 0,246-0,697 arasında değiştiği belirlendi (Tablo 1).

İNTERNET BAĞIMLILIK ÖLÇEĞİ'NİN GEÇERLİLİK ÇALIŞMASI

Verilerin analizinde, içerik geçerliliği için KMO ve Bartlett testi kullanıldı. Ölçeğin geçerlilik analiz sonucunda KMO değeri 0,881 ve Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 2661,017 df (595) (Sig=0,000) olarak bulundu (Tablo 2).

KMO=0,881>0,5 olduğundan dolayı örneklem ölçümü yeterlidir. Faktör analizi yapılmıştır.

TABLO 1: İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin güvenilirlik analizi.

Güvenilirlik istatistikleri				
Cronbach alfa katsayısı		0,943		
Madde sayısı		35		
Madde-toplam istatistikleri				
	Madde silindiğinde ölçek ortalaması	Madde silindiğinde ölçek varyansı	Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu	Madde silindiğinde Cronbach alfa katsayısı
Madde 1	78,517	531,008	0,553	0,941
Madde 2	78,475	537,293	0,430	0,942
Madde 3	77,758	548,504	0,246	0,944
Madde 4	79,075	531,263	0,595	0,941
Madde 5	78,142	538,576	0,461	0,942
Madde 6	78,833	527,199	0,629	0,941
Madde 7	78,642	529,896	0,535	0,941
Madde 8	78,683	529,227	0,571	0,941
Madde 9	79,158	534,622	0,516	0,942
Madde 10	79,025	522,529	0,697	0,940
Madde 11	78,325	539,129	0,376	0,943
Madde 12	78,950	526,653	0,616	0,941
Madde 13	78,758	528,823	0,534	0,941
Madde 14	79,358	528,786	0,654	0,940
Madde 15	78,191	536,173	0,460	0,942
Madde 16	79,508	532,101	0,674	0,940
Madde 17	79,425	535,574	0,489	0,942
Madde 18	79,583	529,959	0,634	0,941
Madde 19	79,225	529,033	0,629	0,941
Madde 20	79,558	527,660	0,692	0,940
Madde 21	78,883	529,835	0,496	0,942
Madde 22	79,433	529,105	0,592	0,941
Madde 23	79,708	532,864	0,687	0,940
Madde 24	79,192	530,543	0,464	0,942
Madde 25	78,975	526,512	0,604	0,941
Madde 26	79,258	521,622	0,694	0,940
Madde 27	79,175	525,288	0,629	0,941
Madde 28	79,525	530,857	0,655	0,940
Madde 29	79,825	534,986	0,632	0,941
Madde 30	79,600	536,242	0,448	0,942
Madde 31	79,858	534,929	0,630	0,941
Madde 32	79,867	545,848	0,374	0,943
Madde 33	79,875	533,186	0,657	0,941
Madde 34	79,333	540,896	0,366	0,943
Madde 35	79,883	534,843	0,569	0,941

Sınıf içi korelasyon katsayısı							
	Sınıf içi korelasyon	%95 güven aralığı		0 gerçek değerli F testi			
		Alt sınır	Üst sınır	Değer	df1	df2	Sig
Tek ölçüler	0,320	0,267	0,386	17,498	119	4046	0
Ortalama ölçüler	0,943	0,927	0,957	17,498	119	4046	0

TABLO 2: İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin geçerlilik analizi.

KMO ve Bartlett testi		
Kaiser-Meyer-Olkin örnekleme yeterliliğinin ölçülmesi		0,881*
Bartlett küresellik testi	Yaklaşık ki-kare	2661,017
	Df	595
	Sig.	0,000

*İnternet bağımlılığı geçerlilik analizi sonucu: %88,1.

KMO: Kaiser-Meyer Olkin.

Bu analiz sonucunda, Açıklanan Toplam Varyans Tablosu oluşturulmuştur. Oluşturulan bu tabloya göre öz değeri 1'den büyük olan değişken sayısı kadar faktör sayısına karar verilmiştir. Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde tanımlanmış 35 maddeden sekiz tanesinin Açıklanan Toplam Varyans Tablosu'nda öz değerinin 1'den büyük olduğu belirlenmiştir. Bunun sonucunda da Günüş tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği'nde tanımlanmış 35 madde, internet bağımlılığı üzerindeki etkilerinin saptanması için faktör analizdeki özelliklerine göre sekiz grupta toplanmıştır (Tablo 3).²⁰ Bu gruplar, toplam değişkenliği açıklama yüzdeleri ile birlikte aşağıda açıklanmıştır.

Döndürülmüş bileşen matrisi sonuçlarından anlaşılan, sekiz grubun sadece en yüksek yüzdelere sahip maddeleriyle yapılacak çalışmanın, mevcut çalışma ile benzer sonuçları vereceğidir.

TARTIŞMA

Mevcut çalışmada, Ankara Üniversitesindeki sigara bağımlısı öğrencilerde İnternet Bağımlılık Öl-

çeği'nin düzeltilmiş madde toplam puan korelasyon katsayılarının 0,246-0,697 arasında değiştiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Mevcut çalışmada İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı 0,943 olarak belirlenmiştir (Tablo 1). Günüş, İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni; İstanbul'da 179, Ankara'da 106, İzmir'de 112, Diyarbakır'da 95, Samsun'da 95, Mersin'de 88 ve Van'da 79 ortaöğretim öğrencisinde uygulamıştır. Günüş'ün yaptığı çalışmada, İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı 0,944 olarak belirtilmiştir.²⁰ Mevcut çalışmada ve Günüş tarafından yapılan çalışmada elde edilen Cronbach alfa değerleri birbirine çok yakındır.

Mevcut çalışmada, İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin uygulayıcılar arası sınıf içi korelasyon katsayısı 0,943 olarak belirlenmiştir (Tablo 1).

Mevcut çalışmada yapı geçerliliği incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun incelenmesi KMO ve Bartlett testi ile yapılmıştır. KMO değeri 0,881 ve Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 2661,017 df (595) (Sig=0,000) olarak saptanmıştır (Tablo 2). Günüş'ün yaptığı çalışmada KMO değeri 0,963 ve Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 10474,835 olarak bildirilmiştir.²⁰

Mevcut çalışmada ölçeğin birinci faktörü ölçeğin yüzde 35,104'ünü, ikinci faktörü yüzde 10,106'sını, üçüncü faktörü yüzde 5,424'ünü, dördüncü faktörü yüzde 4,343'ünü, beşinci faktörü yüzde 3,856'sını, altıncı faktörü yüzde 3,562'sini,

TABLO 3: İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin döndürülmüş bileşen matrisi.

Döndürülmüş bileşen matrisi															
1		2		3		4		5		6		7		8	
Madde	%	Madde	%	Madde	%	Madde	%	Madde	%	Madde	%	Madde	%	Madde	%
25	75,1	10	72,8	32	79,5	3	84,2	5	74,2	24	65,7	34	88,1	17	63,1
22	71,2	9	71,9	30	73,7	2	77,3	7	67,6	15	49,6				
20	69,9	16	68,2	35	73,3	8	60,7								
27	67,8	14	68,1	29	69,2	1	52,1								
18	63,4	11	63,8	33	66,9										
23	63,4	6	60,9	31	66,3										
28	61,0	12	59,1												
26	55,8	13	53,4												
19	52,4	4	41,4												
21	50,9														

* İnternet bağımlılığındaki toplam değişkenliğe karşılık gelen madde değişkenlikleri % olarak verilmiştir.

yedinci faktörü yüzde 2,989'unu, sekizinci faktörü yüzde 2,859'unu açıklamaktadır. Ölçeğin sekiz faktörüne ilişkin toplam açıklanan varyans yüzde 69,242'dir (Tablo 3). Günüş'ün yaptığı çalışmada, ölçekten dört faktör elde edildiği ve bu faktörlere ilişkin toplam açıklanan varyansın yüzde 47,463 olduğu bildirilmiştir.²⁰

İnternet bağımlılığını saptamak amacıyla kullanılan farklı ölçekler mevcuttur. İnternette Bilişsel Durum Ölçeği [Online Copnition Scale (OCS)], 2002 yılında Davis tarafından geliştirilen 36 maddeden oluşan ölçektir.²² Davis ve ark.nın yaptığı çalışmada, OCS'nin güvenilirlik katsayısı 0,93 ve test-tekrar test güvenilirliği 0,87 şeklinde belirtilmesine karşın mevcut çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,943 olarak saptanmıştır.²² Özcan ve Buzlu'nun İstanbul Üniversitesinde eğitim gören ve haftada 2 saat ve daha fazla internet kullanan 148 öğrenciyle yaptıkları çalışmada, OCS'nin Cronbach alfa katsayısı 0,91 olarak bildirilmiştir. Bu katsayı mevcut çalışmada 0,943 olarak bulunmuştur.²³ İBDÖ'nün madde toplam puan güvenilirlik katsayılarının 0,17-0,66 arasında olduğu bildirilmesi karşısında mevcut çalışmada kullanılan ölçeğin madde toplam puan korelasyon katsayısının 0,246-0,697 olduğu saptanmıştır.²³ Kimberly Young tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Testi'nin Malay versiyonu ile Malezya'daki tıp fakültesi öğrencisi 162 genç ile yapılan çalışmada, Cronbach alfa değeri 0,91 olarak bildirilirken, sınıf içi korelasyon katsayısı 0,88 olarak bildirilmiştir; mevcut çalışmada ise Cronbach alfa değeri 0,943 olarak saptanırken, sınıf içi korelasyon katsayısı da 0,943 olarak saptanmıştır.²⁴ Facebook Bağımlılık Testi'nden uyarlanarak oluşturulan Sosyal Ağ Bağımlılığı Testi, kırsal bölgede eğitim gören 910 öğrenciye uygulanmıştır. Yapılan çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0,86 iken test tekrar sınıf içi korelasyon katsayısı 0,84 olarak bildirilmiştir, mevcut çalışmada ise Cronbach alfa değeri 0,943 olarak saptanırken, Sınıf içi korelasyon da 0,943 olarak saptanmıştır.²⁵ Young İnternet Bağımlılığı Testi "Young's Internet Addiction Test (YIAT)", 20 maddeden oluşan ve Young tarafından geliştirilmiş ölçektir. Ölçek için veri tabanlarında bulunan 11 çalışmada yer alan 6.821 katılımcı ile yapılan çalışmada, YIAT'nin

Cronbach alfa katsayısı 0,889 olarak belirtilmesi karşısında mevcut çalışmada bu katsayı 0,943 olarak saptanmıştır.²⁶ Asya Kıtası'nda yapılan çalışmalarda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik sonuçlarının Avrupa Kıta'sında yapılan çalışmalara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir.²⁶ YIAT Pawklikowski tarafından 12 maddelik kısa formuna (YIAT-SF) dönüştürülmüştür.²⁷ Mutlu ve ark., 180 kişiden oluşan üniversite öğrencisi grubuna, 98 kişiden oluşan ergen gruba YIAT-SF'yi uygulamışlardır. Yaptıkları çalışmada, Cronbach alfa değeri üniversite öğrencisi grubunda 0,91 iken ergen grubunda 0,86 olarak bildirilmiştir, mevcut çalışmada ise bu katsayı 0,943 olarak saptanmıştır.²⁸ YIAT-SF'nin test-tekrar test güvenilirliği; üç hafta ara ile yapılan iki çalışma arasındaki korelasyon katsayısı üniversite öğrencisi grubunda 0,93 iken ergen grubunda ise 0,86 olarak bildirilmiştir.²⁸ Toplam 554 üniversite öğrencisinden ve 220 ergenden geçerlik analizi için veri toplanmış, elde edilen verilerin analizi sonucunda üniversite öğrencilerinde KMO değeri 0,91 Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 2077,04 ve ergenlerde KMO değeri 0,90, Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 1176,26 olarak belirtilmiş olması karşısında, mevcut çalışmada KMO değeri 0,881 ve Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 2661,017 df(595) (Sig=0,000) olarak saptanmıştır.²⁸ Ceyhan ve ark., geliştirdikleri Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği (PİKÖ)'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını da yapmışlardır.²⁹ Yapılan çalışmada Cronbach alfa değeri 0,95 ve KMO değeri 0,98, Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 52622,47 olarak bildirilmesi karşısında, mevcut çalışmada kullanılan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,943 ve KMO değeri 0,881, Bartlett küresellik testi ki-kare değeri 2661,017 df (595) (Sig=0,000) olarak saptanmıştır.²⁹ Bağımlılık Profil İndeksi İnternet Bağımlılığı Formu, 103 lise birinci sınıf ve 51 tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 154 kişilik bir örnekleme uygulanmıştır. Bu çalışma sonucunda ölçeğe ait 3 faktör elde edildiği ve bu faktörlere ilişkin toplam açıklanan varyansın yüzde 57,03 olduğu bildirilmiştir, mevcut çalışmada ise ölçeğe ait sekiz faktör elde edilmiş ve sekiz faktöre ilişkin toplam açıklanan varyans yüzde 69,242'dir.³⁰ Yang YIAT'nin Farsça versiyonunun

254 tıp fakültesi öğrencisine uygulanması ile yapılan çalışma sonucunda ölçeğe ait 3 faktör elde edildiği ve bu faktörlere ilişkin toplam açıklanan varyansın yüzde 56,1 olduğu bildirilmesine karşın, mevcut çalışmada ölçeğe ait sekiz faktör elde edilmiş olup, bu faktörlere ilişkin toplam açıklanan varyans yüzde 69,242'dir.³¹

SONUÇ

Günümüz tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği oldukça yüksek güvenilirlik ve geçerlilik düzeyindedir. Bu nedenle bu ölçeğin sigara bağımlılığı üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin ölçülmesinde kullanılması önerilmektedir. Ayrıca bu çalışmadan elde edilen veriler ileri araştırmalara veri tabanı olma özelliğine sahiptir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

- Tuğ E, Cantürk N. [The problem of sexual abuse of children on the internet and methods of prevention]. Türkiye Klinikleri J Foren Med. 2012;9(2):74-9.
- Griffiths MD. Internet addiction: an issue for psychopathology? Clinical Psychology Forum. 1996;97(1):32-6.
- Young KS. Cognitive behavior therapy with internet addicts: treatment outcomes and implications. Cyberpsychol Behav. 2007;10(5):671-9. [Crossref] [PubMed]
- Zorbaz O, Tuzgöl Dost M. [Examination of problematic use of high school student in terms of gender, social anxiety and peer relations]. Hacettepe University Journal of Education. 2014;29(1):298-310.
- Gönül AS. [Pathological internet use]. Yeni Symposium. 2002;40(3):105-10.
- Morahan-Martin J, Schumacher P. Incidence and correlates of pathological internet use among college students. Computers in Human Behavior. 2000;16(1):13-29. [Crossref]
- Young K. Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. CyberPsychol Behav. 1996;1(3):237-44. [Crossref]
- American Psychiatric Association. Internet use gaming disorder. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5®). 5th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association; 2013. p.760-800.
- Çankırılı A. [Characteristics of adolescence and youth]. Pakso ÖF, editör. Sorunlarıyla ve Çözümleriyle Ergenlik Çağı. 5. Baskı. İstanbul: Uğurböceği Yayınları; 2018. p.13-6.
- Kılıççı Y. [Mental health in youth and school]. Okulda Ruh Sağlığı. 5. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık; 2006. p.89-90.
- Leung L. Net-generation attributes and seductive properties of the internet as predictors of online activities and internet addiction. Cyberpsychol Behav. 2004;7(3):333-48. [Crossref] [PubMed]
- Li SM, Chung TM. Internet function and internet addictive behavior. Computers in Human Behavior. 2006;22(6):1067-71. [Crossref]
- Smith PK. [Changes in relationships: parents and peers]. Özbek Ç, çeviren. Çetinkasap D, editör. Ergenlik. 1. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları; 2017. p.64-7.
- Treuer T, Fábíán Z, Füredi J. Internet addiction associated with features of impulse control disorder: is it a real psychiatric disorder? J Affect Disord. 2001;66(2-3):283. [Crossref] [PubMed]
- Young KS. Internet addiction a new clinical phenomenon and its consequences. American Behavioral Scientist (ABS). 2004;48(4):402-15. [Crossref]
- Davis RA. Cognitive-behavioral model of pathological internet use. Computers in Human Behavior. 2001;17(2):187-95. [Crossref]
- Yang SC, Tung CJ. Comparison of internet addicts and nonaddicts in Taiwanese high school. Computers in Human Behavior. 2007;23(1):79-96. [Crossref]
- Abdullah AS, Fielding R, Hedley AJ. Patterns of cigarette smoking, alcohol use and other substance use among Chinese university students in Hong Kong. Am J Addict. 2002;11(3):235-46. [Crossref] [PubMed]
- Alaçam H, Çulha Ateşçi F, Şengül AC, Tümkaya S. The relationship between smoking and alcohol use and internet addiction among the university students. Anatolian Journal of Psychiatry. 2015;16(6):383-8. [Crossref]
- Günüş S, Kayri M. [The profile of internet dependency in Turkey and development of internet addiction scale: study of validity & reliability]. Hacettepe University Journal of Education. 2010;39:220-32.
- Boyacı H, Çorapçıoğlu A, Ilgazlı A, Başyigit İ, Yıldız F. [The evaluation of smoking habits in Kocaeli University students]. Respiratory Diseases. 2003;14(3):169-75.
- Davis RA, Flett GL, Besser A. Validation of a new scale for measuring problematic internet use; implications for pre-employment screening. Cyberpsychol Behav. 2002;5(4):331-45. [Crossref] [PubMed]
- Özcan NK, Buzlu S. [An assistive tool in determining problematic internet use: validity and reliability of the "Online Cognition Scale" in a sample of university students]. Journal of Dependence. 2005;6(1):19-26.

24. Guan NC, Isa SM, Hashim AH, Pillai SK, Harbajan Singh MK. Validity of the Malay version of the Internet Addiction Test: a study on a group of medical students in Malaysia. *Asia Pac J Public Health*. 2015;27(2):NP2210-9. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
25. Li J, Lau JT, Mo PK, Su X, Wu AM, Tang J, et al. Validation of the social network activity intensity scale among junior middle school students in China. *PLoS One*. 2016;11(10):e0165695. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
26. Frangos CC, Frangos CC, Sotiropoulos I. A meta-analysis of the reliability of Young's Internet Addiction Test. *World Congress on Engineering*. 2012;1:368-71.
27. Pawlikowski M, Altstötter-Gleich C, Brand M. Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Comput Human Behav*. 2013;29(3):1212-23. [[Crossref](#)]
28. Kutlu M, Savcı M, Demir Y, Aysan F. [Turkish adaptation of Young's Internet Addiction Test-Short Form: a reliability and validity study on university students and adolescents]. *Anatolian Journal of Psychiatry*. 2016;17(Suppl 1):69-76. [[Crossref](#)]
29. Ceyhan E, Ceyhan AA, Gürçan A. [Validity and reliability studies of the Problematic Internet Usage Scale]. *Educational Sciences: Theory & Practice (ESTP)*. 2007;7(1):387-416.
30. Ögel K, Karadağ F, Satgan D, Koç C. Development of the Addiction Profile Index Internet Addiction Form (APPIINT): validity and reliability. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*. 2015;28(4):337-43. [[Crossref](#)]
31. Mohammadsalehi N, Mohammadbeigi A, Jaidi R, Anbari Z, Ghaderi E, Akbari M. Psychometric properties of the Persian language version of Yang Internet Addiction Questionnaire: an explanatory factor analysis. *Int J High Risk Behav Addict*. 2015;4(3):e21560. PMID: 26495253. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]